

รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์ หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย The optimal model of private criminalistics service in Thailand

ศศิวิมล ทองกลม*

Sasiwimon Thongklom

ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม**

Thamavit TerDdudomtham

■ บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย มุมมองและทัศนคติการขยายงานให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย รวมถึงศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาวิจัย พบว่ามีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์และนำผลการตรวจมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินกระบวนการยุติธรรม มีการดำเนินการในภาคเอกชนแต่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก มีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจพิสูจน์ มีกฎหมายส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน และมีเครือข่ายร่วมดำเนินการ ในส่วนของปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดพบความไม่เพียงพอของทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และการให้บริการยังไม่ครอบคลุม ขาดกฎหมายที่ให้อำนาจในการปฏิบัติงาน การปรับเปลี่ยนนโยบายผู้บริหาร ยังไม่มีระบบการจัดเก็บฐานข้อมูล รวมถึง

* นักศึกษาริญาเอก สาขาอาญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Doctor of Philosophy in Criminology and Justice Administration, Rangsit University

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะอาญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Thesis Advisor, Criminology and Justice Administration, Rangsit University

Received: July 2, 2020 Revised: October 1, 2020 Accepted: October 6, 2020

ความยากและความซับซ้อนของงาน มุมมอง การขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน เป็นการลดภาระงานของภาครัฐแต่ต้อง มีความน่าเชื่อถือและผ่านการรับรองมาตรฐาน การตรวจพิสูจน์ ต้องคำนึงถึง ความซื่อสัตย์ของ ผู้ปฏิบัติงาน การเก็บความลับ ต้องมีหน่วยงาน กำกับ รัฐต้องมีมาตรการสนับสนุนด้านงบประมาณ คำนึงถึงความเสี่ยงการลงทุนของภาคเอกชน และผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการ ให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย คือ หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ เป็นหลักและเป็นผู้คัดกรองก่อนจัดส่งวัตถุพยาน ไปยังภาคเอกชน การออกรายงานและการ รับรองผล ดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐ การดำเนินการในลักษณะนี้เป็นการลดภาระ ด้านการตรวจพิสูจน์ของภาครัฐลง ผู้รับบริการ มีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ซึ่งผ่าน การตรวจรับรองโดยหน่วยงานรัฐ อีกทั้ง ยังมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมงาน ด้านการตรวจพิสูจน์เพื่อการกำกับควบคุม และติดตามการดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์ ในประเทศไทย

คำสำคัญ: รูปแบบที่เหมาะสม, การตรวจพิสูจน์ หลักฐาน, งานบริการภาคเอกชน

■ Abstract

The objectives of this research is to study situations, problems and obstacles of criminalistics service in Thailand and design the optimum model of private criminalistics service unit in Thailand. The

part of qualitative research consists of documentary research, in-depth interview, and focus group. The results presented the situation of criminalistics in Thailand was confidence and emphasizing on the using the examination result in the criminal justice system. It is being done in the private sector but not yet known. With the development of verification techniques and methods There are laws promoting and supporting the private sector's identification services. And have a co-operating network. The problems and obstacles, Found insufficient resources, including budgets, personnel, tools and services not yet covered. Lacking laws that give authority to work the change of management policy does not yet have a database storage system. Including the difficulty and complexity of the job. The opinions of the person whose related the criminality about allocate the service to private sector this will reduce the workload of the government sector, but must be reliable and pass the verification standards, must consider the honesty of the workers. Confidentiality must have regulators The state must have budget support measures. Taking into account the investment risks of the private sector. This research present the optimal model is conduct by government agencies which screening and deliver the evidences to private sector for examination and report for approving by government

agencies. This type of action reduces the burden of government verification. Service recipients are confident in the results of the verification, which has been verified by government agencies. There is also an agency that is responsible for overseeing the verification work for supervision, control and monitoring of operations in Thailand.

Keywords: The optimal model, Criminalistics, Private service

■ บทนำ/ความเป็นมาของปัญหา

การตรวจพิสูจน์หลักฐานเป็นการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อการพิสูจน์หาข้อเท็จจริงในสังคมทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาที่เห็นได้ชัดเจนคือ การนำผลการตรวจพิสูจน์มาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยการตรวจพิสูจน์ถูกนำมาใช้ในการพิสูจน์และไขปริศนาแห่งคดี เพื่อนำไปสู่การสืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดได้ในที่สุด

ในปัจจุบันคดีที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อน และสังคมมีความคาดหวังต่อกระบวนการยุติธรรมสูง มีการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการต่อสู้คดีเพราะเชื่อว่าการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ประกอบกับมีองค์ความรู้และเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ในหลายสาขาเกิดขึ้นอย่างมากมาย กระบวนการยุติธรรมมีการนำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้มากขึ้น และศาลก็ใช้พยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์มาประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีมากขึ้นด้วย (ไตรยฤทธิ์ เตมหิวงศ์, 2560)

แม้ว่าการนำพยานหลักฐานในทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรม แต่การดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานก็ยังมีปัญหาและต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไป จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหางานตรวจพิสูจน์หลักฐานในด้านโครงสร้างและการให้บริการตรวจพิสูจน์จะเห็นได้ว่ายังไม่เพียงพอ เมื่อเทียบกับปริมาณคดีอาชญากรรมในประเทศไทย หากพิจารณาจากสถิติการเกิดอาชญากรรม (คดีอาญา) ในประเทศไทย ที่รวบรวมโดยสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ณ เดือนพฤษภาคม 2561 มีจำนวนคดีที่รับแจ้งในปี พ.ศ. 2559 จำนวนถึง 101,733 คดี และในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 92,320 คดีสามารถจับกุมผู้ต้องหาได้ 65,246 คดี และ 65,173 คดีตามลำดับ จะเห็นได้ว่าปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อปีมีปริมาณที่สูงมาก และหากต้องใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพื่อนำไปสู่กระบวนการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษตกเป็นภาระหนักของผู้ตรวจพิสูจน์

ซึ่งในประเทศไทยหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน วัตถุพยานจากคดี มีเพียง 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม แม้จะมีการขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลที่มีห้องปฏิบัติการสำหรับการตรวจพิสูจน์ แต่ก็ยังคงไม่เพียงพอ กับปริมาณคดีที่เกิดขึ้นจำนวนมาก อาจส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมได้

ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือ สหราชอาณาจักร มีการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน ซึ่งดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการทำงานของตำรวจในฐานะกลุ่มตรวจสอบที่เกิดเหตุ รวมถึงการเปรียบเทียบลายพิมพ์ นิ้วมือ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์และอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้ดียิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 โดยเล็งเห็นถึงแนวทางการขยายความร่วมมือและงานบริการตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปยังภาคเอกชน โดยระบุไว้ในหมวด 1 การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ มาตรา 5 ระบุว่า “ให้สถาบัน (นิติวิทยาศาสตร์) มีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดย (5) ให้ส่งเสริมและพัฒนางานให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน” และ (6) ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์การระหว่างประเทศ และภาคเอกชนในการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล” จะเห็นได้ว่าหน่วยงานรัฐเริ่มเล็งเห็นถึงการที่จะประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการดำเนินการและขยายขอบเขตของงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน

แต่อย่างไรก็ตาม การขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย จะต้องมีการศึกษาปัญหา ข้อจำกัด และอุปสรรคของการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการให้บริการที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพงานด้านการตรวจพิสูจน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐ

และประชาชนผู้รับบริการได้รับประโยชน์สูงสุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภาคเอกชนของประเทศไทย เพื่อให้มีแนวทางหรือมีรูปแบบที่เหมาะสมของการปฏิบัติงานร่วมกันของภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทย และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์หลักฐานและนำไปสู่การอำนวยความสะดวกยุติธรรมและให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

■ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษามุมมองและทัศนคติการขยายงานให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษารูปแบบในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย

■ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ประกอบด้วย (1) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (documentary research) (2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และ (3) การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น ทัศนคติ มุมมองจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มซึ่งมีความเกี่ยวข้องและประสบการณ์ด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยสนใจและต้องการเก็บ

ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานบริการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์ และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ไม่น้อยกว่า 3 ปี และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบอลลูน (snow ball sampling) ซึ่งเป็นการอาศัยข้อมูลจากตัวอย่างคนแรกในกลุ่มเดียวกันแนะนำผู้ที่เหมาะสมที่จะให้ข้อมูลเป็นคนที่ต่อไป โดยบุคคลที่แนะนำต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือจะต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์การที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์ไม่น้อยกว่า 3 ปี หลักเกณฑ์เดียวกับการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ พนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นักนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้พิพากษา อัยการ นักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชน อาจารย์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 22 ราย

■ ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัยค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม สรุปประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

การตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยได้รับการยอมรับ และมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ มีการนำผลการตรวจพิสูจน์

หลักฐานมาใช้อ้างอิงทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญามีการพัฒนารูปแบบวิธีการตรวจพิสูจน์ให้ทันสมัยมากขึ้น โดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานเครือข่ายที่มีห้องปฏิบัติการร่วมตรวจพิสูจน์ เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น ในภาคเอกชนมีการดำเนินการตรวจพิสูจน์บ้าง แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักโดยเป็นการให้บริการในคดีแพ่งหรือการพิสูจน์ข้อสงสัยของประชาชน

การกระจายการให้บริการตรวจพิสูจน์ยังไม่เพียงพอ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีสถานที่ทำการอยู่ส่วนกลาง ไม่มีส่วนภูมิภาค และในส่วนของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการตั้งศูนย์พิสูจน์หลักฐานจำนวน 10 แห่ง เพื่อให้บริการ แต่ก็ยังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น และยังมีบางประเภทการตรวจพิสูจน์ที่ต้องให้ส่วนกลางเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ให้ อันเนื่องจากข้อจำกัดด้านเครื่องมือตรวจพิสูจน์

มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์โดยกำหนดให้มีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การออกพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 เพื่อให้มีความชัดเจนด้านการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ และส่งเสริม สนับสนุนการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภาคเอกชน ทั้งนี้ จากสถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานจะเห็นได้ว่างานตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยถูกให้ความสำคัญและมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ อย่างไรก็ตามการพัฒนาการตรวจ

พิสูจน์หลักฐานต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความเพียงพอ และต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานเครือข่ายและทุกภาคส่วนเพื่อให้งานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความถูกต้อง เชื่อถือได้และเป็นที่พึงใจให้กับประชาชนต่อไป

2. สภาพปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยจากการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญดังนี้

ประเด็นแรก ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ การที่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน 2 หน่วยงานถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ดีเนื่องจากทำให้สามารถตรวจสอบผลการตรวจพิสูจน์ได้หากมีข้อสงสัยจากการตรวจของหน่วยงานแรก แต่ก็ยังคงมีปัญหาในเรื่องของความเพียงพอของหน่วยตรวจพิสูจน์เมื่อเทียบกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ต้องมีการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นเพื่อกระจายการให้บริการ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านการปรับเปลี่ยนนโยบายของผู้บริหาร การสับเปลี่ยนการปฏิบัติงานทำให้ไม่สามารถส่งมอบความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ประเภทนั้น ๆ ได้ ขาดอำนาจทางกฎหมายในการปฏิบัติงานบางประเภท ขาดการจัดเก็บฐานข้อมูลที่เป็นระบบ และขาดงบประมาณสนับสนุน ผู้ปฏิบัติงานควรเป็นอิสระไม่ถูกกดดันจากผู้บังคับบัญชา

ประเด็นที่สอง ด้านขั้นตอนกระบวนการในการตรวจพิสูจน์ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ต่อ แต่ในมุมมองของผู้ตรวจพิสูจน์เห็นว่าความล่าช้าของขั้นตอนกระบวนการมีผลมาจากความยาก

ง่ายของการตรวจพิสูจน์ด้วย และยังขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ตรวจพิสูจน์ในบางการตรวจพิสูจน์ที่ต้องอาศัยทักษะหรือความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจพิสูจน์ นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของปริมาณของวัตถุพยานในแต่ละคดีมีจำนวนมาก (ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านพื้นที่ของสถานที่เกิดเหตุรวมถึงความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุด้วย) รวมไปถึงความเพียงพอและความทันสมัยของเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ ในบางกรณีการเร่งกระบวนการตรวจพิสูจน์เป็นการเพิ่มต้นทุนในการตรวจพิสูจน์ไปด้วย โดยในกระบวนการตรวจพิสูจน์มีการกำหนดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ไว้ชัดเจน ดังนั้น ผู้รับบริการสามารถวางแผนกระบวนการภายหลังจากได้ผลตรวจพิสูจน์แล้วได้

ประเด็นสุดท้าย เป็นเรื่องของบุคลากร บุคลากรด้านการตรวจพิสูจน์ยังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณคดี และผู้ตรวจพิสูจน์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางจึงสามารถปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ได้ ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจพิสูจน์อยู่เสมอ ต้องมีการส่งเสริมประสบการณ์ความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องความก้าวหน้าของอาชีพที่เติบโตได้ยาก การโยกย้ายตามนโยบายของผู้บริหารที่มีการสับเปลี่ยนทำให้ขาดความต่อเนื่องของงาน ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3. มุมมองของการขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญดังนี้

ประเด็นแรก ความน่าเชื่อถือและมาตรฐาน การตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยภาคเอกชนต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ทั้งผู้ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ เครื่องมือรวมถึง

ห้องปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความซื่อสัตย์ ต้องกำหนดกฎระเบียบและบทลงโทษเมื่อมีการทุจริต ต้องไม่ถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก มีการรักษาความลับ และต้องมีหน่วยที่ทำหน้าที่ควบคุมและติดตามคอยกำกับ ในระยะแรกภาครัฐอาจต้องพิจารณาการฝึกอบรม และการพัฒนาศักยภาพให้กับภาคเอกชนก่อน

ประเด็นที่สอง ต้นทุนสำหรับการดำเนินการงานตรวจพิสูจน์ ซึ่งต้นทุนที่เอกชนต้องคำนึงเมื่อต้องการเปิดให้บริการประกอบด้วย งบประมาณ บุคลากรที่มีองค์ความรู้เฉพาะ อุปกรณ์หรือเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งกระบวนการบริหารจัดการรวมถึงการขอรับรองมาตรฐาน เหล่านี้ล้วนเป็นต้นทุนที่ภาคเอกชนต้องจ่ายหากต้องเข้าร่วมเป็นหน่วยงานรับตรวจพิสูจน์ รัฐอาจต้องมีมาตรการสนับสนุน เช่น มาตรการด้านภาษี หรือการพิจารณาขบอดหนุนในระยะแรกของการเปิดให้บริการ หากต้นทุนในการดำเนินการสูงจะส่งผลถึงการกำหนดราคาการตรวจพิสูจน์ด้วย และต้องคำนึงปริมาณของคดีที่จะเข้าสู่ภาคเอกชนด้วย หากมีปริมาณน้อยภาคเอกชนมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนสูงหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อให้การขยายงานบริการประสบความสำเร็จ ทั้งการควบคุมราคา คุณภาพของหน่วยงานตรวจพิสูจน์เพื่อให้ประชาชนหรือผู้รับบริการได้รับประโยชน์สูงสุด

ประเด็นสุดท้าย มุมมองการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนถือเป็นการลดภาระด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานภาครัฐลง และยังเป็นการเพิ่มเครือข่ายผู้ให้บริการตรวจ

พิสูจน์ให้ครอบคลุม เป็นช่องทางและโอกาสที่จะสามารถพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจใหม่ ๆ แต่ต้องมีการกำหนดแนวทางแบ่งขอบเขตการตรวจพิสูจน์ให้ชัดเจน รัฐต้องเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์ให้ดียิ่งขึ้นไป ให้มีการแข่งขันกันของภาคเอกชนทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด ต้องมีกฎหมายรองรับและให้อำนาจเอกชนดำเนินการตรวจพิสูจน์ แต่ต้องระมัดระวังเรื่องการทุจริต โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับต้องมีการติดตามและควบคุมอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต อาจเริ่มดำเนินการจากเอกชนที่มีความพร้อมก่อน

4. รูปแบบการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการในประเทศไทย
ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดรูปแบบที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการเพื่อการสนับสนุนการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทยเสนอเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เป็นการดำเนินการโดยพิจารณาจากความพร้อมของหน่วยงาน โดยมีหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ทำหน้าที่เป็นหลัก ดังนี้ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และมีหน่วยงานที่มีความพร้อม เช่น โรงพยาบาลเอกชนหรือมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ เข้ามาร่วมดำเนินการในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจพิสูจน์ และส่งผลการตรวจพิสูจน์มายังหน่วยงานภาครัฐเพื่อดำเนินการตรวจสอบและออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้กับผู้รับบริการ

รูปแบบที่ 2 เป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ ทำหน้าที่เป็นหลักและทำหน้าที่คัดกรอง วัตถุพยานส่งไปยังห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนที่มาขึ้นทะเบียนเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นภาคเอกชนที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการอยู่แล้ว หรือเอกชนที่มีความสนใจที่จะลงทุนให้บริการตรวจพิสูจน์และต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ โดยภาคเอกชนอาจให้บริการตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียว เช่น ตรวจ DNA หรือตรวจหาสารเคมี เป็นต้น จากนั้นส่งผลการตรวจพิสูจน์กลับมายังหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานรัฐเป็นผู้ตรวจสอบและออกรายงานไปยังผู้รับบริการต่อไป

รูปแบบที่ 3 หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมตรวจพิสูจน์ โดยไม่ผ่านหน่วยงานภาครัฐ (ภาครัฐและเอกชนเป็นอิสระต่อกัน) แต่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานเดียวกัน เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการควบคุมและกำหนดราคาตรวจพิสูจน์ที่เหมาะสม ซึ่งเอกชนอาจดำเนินการตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียวก็ได้ ผู้รับบริการสามารถเลือกได้ว่าจะเข้ารับบริการจากภาครัฐหรือภาคเอกชน

รูปแบบที่ 4 หน่วยงานของรัฐให้บริการร่วมกับเอกชน โดยหน่วยงานของรัฐจัดตั้งเป็นองค์กรมหาชน (Service Delivery Unit: SDU) เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นอิสระในการตรวจพิสูจน์ โดยทั้งองค์กรมหาชนและเอกชนอยู่ภายใต้หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมและออกระเบียบสำหรับการตรวจพิสูจน์เดียวกัน

■ สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันมีการนำผลการตรวจพิสูจน์มาใช้ประกอบการพิจารณาคดีทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญามากขึ้น แสดงถึงความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบหลักในการตรวจพิสูจน์ 2 หน่วย ซึ่งเป็นมุมมองในเรื่องของการถ่วงดุลกันระหว่างสองหน่วยงาน ทำให้สามารถตรวจสอบผลการตรวจพิสูจน์ และเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์ได้มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ปริมาณคดีจำนวนมากมีผลต่อความไม่เพียงพอและความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม การเพิ่มหน่วยงานหรือการขยายหน่วยงานตรวจพิสูจน์เพิ่มถูกนำมาพิจารณา แต่อย่างไรก็ตามในด้านของกฎหมายและการให้อำนาจในการเข้าถึงวัตถุพยานแห่งคดีในคดีอาญาก็เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน หากจะขยายงานไปให้ภาคเอกชนต้องคำนึงถึงอำนาจที่สามารถดำเนินการได้ของภาคเอกชนด้วย

ผลการศึกษาสอดคล้องกับรายงานการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (2559) โดยเห็นว่าในปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น สามารถนำไปพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้โดยมีข้อได้เปรียบน้อยกว่าพยานหลักฐานในลักษณะอื่น ทำให้มีการกล่าวถึงการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความเพื่อให้มีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

มาใช้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้มากยิ่งขึ้น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้น มักจะเป็นพยานวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งนำไปสู่การพิสูจน์ เพื่อแสดงข้อเท็จจริง ประเด็นที่เกี่ยวข้องแห่งคดี ที่อยู่ในวัตถุพยานนั้น ๆ โดยทั่วไปการรับฟังพยาน หลักฐานนั้นไม่มีข้อจำกัดโดยกฎหมายและ ไม่มีข้อบังคับว่าข้อเท็จจริงใดจะต้องพิสูจน์ด้วย พยานวัตถุหรือข้อเท็จจริงใดห้ามพิสูจน์ด้วย พยานวัตถุในชั้นการพิจารณาของศาล การนำสืบ พยานวัตถุจะต้องนำพยานวัตถุมาศาล เว้นแต่ นำมาไม่ได้ก็ให้ศาลไปตรวจจดยางานยังที่ พยานวัตถุอยู่นั้นอยู่ตามเวลาและวิธีการซึ่งศาล เห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยานวัตถุ

แม้จะมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อ สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ โดยการกำหนดให้มีการนำนิติวิทยาศาสตร์ มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การออก พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 แต่ก็ยังไม่มียกกฎหมายที่ให้อำนาจ ผู้ตรวจพิสูจน์ การดำเนินการหรือการเข้าถึง วัตถุพยานยังคงเป็นอำนาจของพนักงาน สอบสวนในการร้องขอให้ผู้ตรวจพิสูจน์ดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สหกรณ์ เพ็ชรนรินทร์ (2556) ซึ่งได้ทำการศึกษาและได้ข้อสรุปกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับอำนาจพนักงานสอบสวนไว้ดังนี้ กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ในการรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความรับผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อให้รู้ตัว ผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากจำเป็นต้อง

ใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ ข้อเท็จจริง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการ ตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธี การทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ และในกรณีความผิด อาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี จะเห็น ได้ว่าไม่มีการระบุและให้อำนาจแก่ผู้ตรวจพิสูจน์ การดำเนินการอยู่ภายใต้การพิจารณาของ พนักงานสอบสวน

2. สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

จากการศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ในประเทศไทย สรุปและอภิปรายผลเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก ปัญหาด้านโครงสร้างและ การบริหารจัดการ การที่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน 2 หน่วยงาน ถูกมองว่า เป็นเรื่องที่ดีเนื่องจากทำให้สามารถตรวจสอบ ผลการตรวจพิสูจน์ได้หากมีข้อสงสัยจากการ ตรวจของหน่วยงานแรก แต่ก็ยังคงมีปัญหา ในเรื่องของความเพียงพอของหน่วยตรวจพิสูจน์ เมื่อเทียบกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น แม้ว่าสำนักงาน พิสูจน์หลักฐานตำรวจมีตั้งศูนย์การกระจายอยู่ ทั่วประเทศ แต่เนื่องจากมีพื้นที่ดูแลจำนวนมาก และปริมาณคดีที่สูง และแม้ว่าสถาบันนิติ วิทยาศาสตร์จะแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการ ตรวจพิสูจน์ร่วมกับสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างการให้บริการนี้ส่งผลถึง ปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร หรือการอำนวยความสะดวกให้กับ ประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรม จึงต้อง

มีการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เพื่อกระจายการให้บริการตรวจพิสูจน์ให้ทั่วถึง จากปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการเบื้องต้นสอดคล้องกับที่ได้ทำการศึกษาวิจัยของ สหการณ์ เพ็ชรนรินทร์ (2556) ในส่วนของความคาดหวังต่องานนิติวิทยาศาสตร์ โดยเห็นว่าในการดำเนินการต้องมีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ให้กับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน มีโครงสร้าง อัตรากำลังคน และกฎหมายมาสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีการสร้างความร่วมมือกันสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ มีฐานข้อมูลทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยและเพียงพอในการรับมือกับปัญหาอาชญากรรม ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ พรหมวิกิ, สุธิดา สุวรรณรังษี, ไกรสร อัมมวรรณ, สุนทรี บุชิตชน และน้ำแท้ มีบุญสร้าง (2562) ซึ่งพบว่า หลักการสร้างที่น่าเชื่อถือให้กับผลตรวจพิสูจน์ประกอบด้วยหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ มีการบริหารจัดการและดำเนินการตามข้อกำหนดและแนวทางของมาตรฐานสากล และผู้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้ที่สอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ที่มีความสามารถเฉพาะสาขากับองค์กรสากล อีกทั้งได้เสนอแนวทางการพัฒนาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยการพัฒนาด้านการบริหารจัดการทั้งระดับมหภาคและจุลภาค สมรรถนะการตรวจพิสูจน์ กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการหลักเกณฑ์ของศาลเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และพยานผู้เชี่ยวชาญที่มีความน่าเชื่อถือ

ประเด็นที่สอง ปัญหาด้านขั้นตอนกระบวนการในการตรวจพิสูจน์ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ต่อ แต่ในมุมมองของผู้ตรวจพิสูจน์เห็นว่าความล่าช้าของขั้นตอนกระบวนการมีผลมาจากความยากง่ายของการตรวจพิสูจน์ด้วย และยังขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ตรวจพิสูจน์ในบางการตรวจพิสูจน์ที่ต้องอาศัยทักษะหรือความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจพิสูจน์ การลดขั้นตอนอาจส่งผลกระทบถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์ นอกจากนี้ ความล่าช้ายังเกิดได้จากปริมาณของวัตถุพยานในแต่ละคดีที่มีจำนวนมาก และการขาดเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ การดำเนินการที่เหมาะสมควรเป็นการวางแผนการดำเนินการภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ก่อนนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ การนำผลการตรวจพิสูจน์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ เชื่อถือได้จึงจะเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนและทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อการก่ออาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยับยั้ง ซึ่งการลงโทษเพื่อการยับยั้งอาชญากรรมเป็นการที่ทำให้อาชญากรได้เห็นถึงโทษที่จะได้รับหากตัดสินใจกระทำความผิด ก่อให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ซึ่งส่งผลดีต่อสังคม การนำการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาใช้เพื่อการชี้ตัวผู้กระทำผิด จะทำให้ผู้ที่ตัดสินใจกระทำความผิดเกิดการลังเล เนื่องจากการตรวจพิสูจน์เป็นผลทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผลของการตรวจพิสูจน์ได้ หากตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้แล้วผู้กระทำความผิดย่อมถูกนำมาลงโทษ เป็นกระบวนการยับยั้งการตัดสินใจกระทำความผิดของบุคคลได้เป็นอย่างดี

ประเด็นสุดท้าย เป็นเรื่องของบุคลากร จากปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ ในข้างต้น การซ้อนทับของพื้นที่การปฏิบัติงาน หรือแม้กระทั่งความไม่เพียงพอของการกระจายตัวของห้องปฏิบัติการไปยังภูมิภาค ส่งผลถึงอัตรา กำลังของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ จำนวนของหน่วยตรวจพิสูจน์ไม่เพียงพอ ส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานของนักวิทยาศาสตร์ หรือเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์ด้วย ปริมาณคดีและวัตถุพยานที่ถูกส่งเข้าห้อง ปฏิบัติการเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ ล้วนต้องใช้ อัตราากำลังผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ เพื่อรองรับกับปริมาณคดีและวัตถุพยานที่เก็บ รวบรวมจากที่เกิดเหตุ ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ ไปยังการตรวจพิสูจน์ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา ในการตรวจพิสูจน์ เกิดภาวะงานล้นคน ซึ่งหาก รุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการ ตรวจพิสูจน์

ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร นอกจากการ วิเคราะห์ในด้านปริมาณแล้วงานตรวจพิสูจน์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถือเป็นงานที่ต้อง อาศัยผู้ที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านและปัญหาการโยกย้ายของบุคลากร เป็นอีกปัญหาของงานตรวจพิสูจน์ หรือการ โอนย้ายของผู้ปฏิบัติงานทั้งตามนโยบายของ ผู้บริหารหรือความสมัครใจของผู้ปฏิบัติเอง อาจส่งผลถึงความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะงานตรวจพิสูจน์ที่ต้องสั่งสม ประสบการณ์หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือ โอนย้ายผู้ปฏิบัติงานไปก็ย่อมส่งผลกระทบต่อ งานการตรวจพิสูจน์ด้วย

จากปัญหาด้านบุคลากรข้างต้นสอดคล้องกับ แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัย

ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้วยเช่นกัน ทั้งปัจจัยภายในองค์กร และปัจจัย ภายนอกองค์กร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับที่ ธรรมนูญ ศิริธรรมนิตย์ (2559) ได้ทำการ ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งพบว่า ควรมีการวางแผนงานในการแก้ไขปัญหา ด้านบุคลากร ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ โดยการกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน มีขอบเขตงาน ที่ไม่ทับซ้อนกัน มีการฝึกอบรมและพัฒนา ศักยภาพของผู้ตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอ พิจารณารอบอัตรากำลังที่เหมาะสม และควร มีการวิเคราะห์ค่างานเทียบกับจำนวนบุคลากร นำเสนอผู้บริหารพิจารณาในทุกปี เพื่อปรับเปลี่ยน ตามนโยบายให้เหมาะสม มีการทดสอบและ วัดระดับความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านการ ตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เป็นทักษะ ที่ติดตัวไม่หายไป การสนับสนุนปัจจัยอื่น ๆ ด้านเครื่องมือเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก ให้กับผู้ปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจในการ ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์นำไปสู่การอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้กับประชาชนหรือผู้รับบริการ

3. มุมมองและทัศนะการขยายงานให้บริการ ตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย
แบ่งเป็น 3 ประเด็น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก มุมมองความน่าเชื่อถือของ งานตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ งานมาตรฐาน ถูกนำมาอ้างอิงเป็นหลักเพื่อให้เกิดความ น่าเชื่อถือ ซึ่งมาตรฐานงานด้านการตรวจพิสูจน์ ครอบคลุมตั้งแต่วิธีการเก็บวัตถุพยาน กระบวนการ ขั้นตอนการนำเสนอ วิธีการเพื่อการตรวจพิสูจน์ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการตรวจพิสูจน์ จนกระทั่ง ถึงบุคลากรที่ทำการตรวจพิสูจน์ ต้องเป็นไป

ตามเกณฑ์ของมาตรฐานที่ได้มีการกำหนดไว้ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับทั้งจากผู้รับบริการในประเทศ และต่างประเทศ โดยเฉพาะการเชื่อถือและยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการยืนยันข้อเท็จจริง ในการตรวจพิสูจน์ในประเทศไทย หากเมื่อ มีการพิจารณาขยายการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ไปยังภาคเอกชนการสร้างที่น่าเชื่อถือให้เกิดได้ ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ทั้งในมุมของความ เชื่อลัทธิสุจริตของผู้ตรวจพิสูจน์ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ การเก็บความลับของหน่วยงานภาคเอกชน เป็นต้น ในภาคเอกชนมีการแข่งขันในระดับสูง ดังนั้น การมีหน่วยงานขึ้นมาควบคุมงาน ตรวจพิสูจน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดมีความจำเป็น แต่ที่สำคัญคือ ต้องไม่มีการแทรกแซงจากปัจจัย ภายนอกที่จะส่งผลต่อผลการตรวจพิสูจน์ หากสามารถดำเนินการในส่วนนี้ได้จะเป็นการ สร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในภาคเอกชนได้ หรืออาจมีบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามควบคุมและกำกับดูแล การดำเนินการตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชัยชาญ ไชยรังสีนันท์ (2554) ได้ทำการศึกษาและให้ความเห็นไว้ว่า มาตรฐาน ในการตรวจพิสูจน์ ทางนิติวิทยาศาสตร์ จะช่วยให้กระบวนการตรวจพิสูจน์พยาน หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือ ตั้งแต่เส้นทางการได้มาของวัตถุพยานและ วิธีการในการตรวจพิสูจน์ แต่ละวิธีหรือ เทคนิคที่แตกต่างกันออกไปตามกระบวนการ และขั้นตอน ดังนั้น การนำระบบมาตรฐาน การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มาปรับใช้ จะเป็นการลดความเสี่ยงที่จะไปสู่ข้อผิดพลาด และยังเป็นการเพิ่มคุณค่าและความน่าเชื่อถือ

น้ำหนักของวัตถุพยานว่าได้มีการดำเนินการ อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถนำไปใช้ ประกอบการพิจารณาคดี และออกรายงาน ผลการตรวจพิสูจน์ให้แก่พนักงานสอบสวน เพื่อใช้ในการทำสำนวนคดีขึ้นสู่กระบวนการ พิพิจารณาของศาลได้อย่างเป็นธรรม

ทั้งยังสอดคล้องกับที่ อมรเทพ พลศึก (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความร่วมมือในงาน ด้านนิติวิทยาศาสตร์กรณีศึกษาการพัฒนา คุณภาพตามระบบมาตรฐานสากล ซึ่งงาน มาตรฐานถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ในงานตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยผลการศึกษา พบว่า ความรู้เรื่องงานตรวจพิสูจน์ทาง นิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขาควรที่จะต้องมีการ ดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสากลมากที่สุด และในการจัดทำมาตรฐานสากลในการตรวจ พิสูจน์ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความน่าเชื่อถือ เป็นสิ่งที่ผู้ตอบให้ความสำคัญมากที่สุด เพื่อสร้าง ความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการหรือผู้ที่ นำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้

ประเด็นที่สอง มุมมองต้นทุนในการให้บริการ ตรวจพิสูจน์หลักฐาน คือ ต้นทุนในการดำเนินการ อันได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และ ต้นทุนอื่นๆ ในการบริหารจัดการ รวมถึงค่าใช้จ่าย ในการขอรับรองมาตรฐานด้วย การตรวจพิสูจน์ หลักฐานเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มาใช้เพื่อการตรวจพิสูจน์ ดังนั้น บุคลากรที่มา ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญถือเป็นต้นทุนด้าน บุคลากร เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการ ตรวจพิสูจน์มีราคาสูงส่งผลให้ต้นทุนในการ ตรวจพิสูจน์ 1 รายการมีราคาค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม หากมองในมุมของความคุ้มค่า

ในกระบวนการยุติธรรม ต้นทุนเมื่อเทียบกับความคุ้มค่าไม่สามารถจะหาค่าได้ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน การซื้อผู้ตรวจการพิพัตหรือการซื้อว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เหล่านี้ไม่สามารถประมาณค่าได้เพราะถือเป็นรูปธรรม เป็นเรื่องของความพึงพอใจของประชาชนและการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐมากกว่า

การศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่ายและความคุ้มค่าของการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องหากมองในมุมของความคุ้มค่าส่วนใหญ่เห็นว่าการเทียบความคุ้มค่าของราคาที่สูงเกินไปกับผลสำเร็จที่ได้จากการนำผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปใช้มันหาค่าไม่ได้ การที่บุคคลได้รับความยุติธรรมทั้งด้านเหยื่อและผู้ก่ออาชญากรรมนั้นมักถูกมองในมุมมองของความถูกต้องและการประสบความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรมมากกว่าที่จะมองถึงต้นทุนที่ได้ลงทุนไป แต่หากเมื่อมีการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน แนวคิดและมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ต้องถูกนำมาพิจารณาอันเนื่องจากเอกชนเป็นหน่วยงานที่แสวงหากำไรผลประโยชน์ประกอบเป็นตัวชี้วัดการอยู่รอดขององค์กร

ในทางทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มีการประเมิน Cost-effectiveness ในการประเมินต้นทุนและประโยชน์ส่วนมากเป็นไปเพื่อหาวัตถุประสงค์ที่ดีที่สุดด้วยต้นทุนต่ำที่สุดหรือได้ประโยชน์มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกันการประเมินอาจแบ่งออกเป็น 2 วิธี วิธีแรกมีการกำหนดเป้าหมายและผู้ออกกฎก็ดำเนินการสร้างมาตรการให้เป็นไปตามนั้น กรณีนี้ต้นทุนอาจตีความได้หลายประการต่างกันไป แล้วแต่จะจัดการ อาจมีต้นทุนทางปกครองและ

การบริหาร ต้นทุนการบังคับการ วิธีที่สองผู้กำหนดนโยบายจะกำหนดต้นทุนหรือกำหนดงบประมาณที่จัดสรรให้ได้และกำหนดมาตรฐานเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากการใช้งบประมาณนั้น แต่วิธีนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อสามารถติดตามค่าหรือบริการนั้นเป็นตัวเงินได้ งานให้บริการเป็นต้นทุนประเภทที่จำแนกตามลักษณะการดำเนินงานประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตและต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยแบ่งเป็นต้นทุนในการจัดซื้อหรือจัดหาสินค้า ซึ่งเป็นต้นทุนในการจัดหาสินค้า ต้นทุนทางการตลาดเป็นต้นทุนที่เกิดจากการส่งเสริมการขายหรือแนะนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาด ซึ่งหากให้เอกชนเข้ามาดำเนินการสิ่งสำคัญต้องพิจารณาต้นทุนอย่างรอบคอบเพื่อกำหนดราคาการให้บริการที่เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อประชาชน ผู้รับบริการงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และอำนวยความสะดวกได้อย่างทั่วถึง

ประเด็นสุดท้าย มุมมองการขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน ปัจจุบันมีภาคเอกชนที่ให้บริการบ้างในเฉพาะการตรวจพิสูจน์ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง การขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนถือเป็นการลดภาระด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานภาครัฐลงและยังเป็นการเพิ่มเครือข่ายผู้ให้บริการตรวจพิสูจน์ให้ครอบคลุมมากขึ้น เป็นช่องทางและโอกาสที่จะสามารถพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจใหม่ ๆ แต่ต้องมีการกำหนดแนวทางแบ่งขอบเขตการตรวจพิสูจน์ให้ชัดเจน รัฐต้องเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุน

สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือเรียกว่า การจัดการนิยม

(managerialism) โดยการสะท้อนถึงการมุ่งเน้น “การปฏิรูป” การบริหารงานในภาครัฐเพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่ตัวแบบดั้งเดิมหรือระบบบริหารแบบเดิมไม่สามารถนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้ โดยมุ่งปรับโครงสร้างของระบบราชการที่มีขนาดใหญ่ไปสู่องค์กรที่มีขนาดเล็ก นอกจากนี้มีการปรับรูปแบบการจัดการที่เน้นเป้าหมายการใช้ระบบสัญญาว่าจ้างระยะสั้น และการให้แรงจูงใจทางการเงิน รวมถึงความเป็นอิสระทางการจัดการ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่อีกด้านหนึ่ง คือ การนำแนวคิดของภาคธุรกิจมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองครั้งสำคัญโดยหันมาเป็นผู้ประกอบการภาครัฐมองประชาชนในฐานะลูกค้า ด้วยเหตุผลที่การบริหารงานภาครัฐในลักษณะดั้งเดิมไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน คือ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน เกิดการผูกขาด รัฐมีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว มีการทุจริตการคอร์รัปชัน รวมถึงการใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลือง ตลอดจนมีการขยายหน่วยงานภาครัฐเป็นจำนวนมากด้วยการบริหารงานภาครัฐที่ไม่ตอบสนองดังกล่าวได้นำไปสู่การขยายงานไปยังภาคเอกชน

ทั้งนี้สอดคล้องกับ (Osborne & Gaebler, 1992) กล่าวถึงแนวคิด Entrepreneurial Model ในหนังสือ Reinventing Government ไว้ว่าให้รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการแต่เป็นไปในลักษณะการกำกับทิศทางไม่ใช่ดำเนินการเองทั้งหมด (steering, not rowing) และย้ายทรัพยากรจากแหล่งที่มีผลิตภาพต่ำไปสู่แหล่ง

ที่มีผลิตภาพสูงเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้น รวมถึงเน้นการใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการทรัพยากรด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ฉะนั้นประเด็นสำคัญคือการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด (maximizing productivity) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงระบบและองค์การภาครัฐที่ระดับฐานราก ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ต้องเกิดจากตัวรัฐเอง ไม่ใช่เกิดจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบกับการบริหารงานของรัฐต้องอยู่ในความรับผิดชอบของชุมชนด้วย และควรมีการวัดผลการปฏิบัติงาน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมถึงการกระจายอำนาจ

อีกสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการขยายงานไปยังเอกชนคือ เรื่องของการมีองค์การหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการตรวจพิสูจน์โดยการนำมามาตรฐานมาควบคุมเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในภาคเอกชน การพิจารณาอำนาจทางกฎหมายของภาคเอกชนเมื่อต้องตรวจวัตถุพยานในคดี การครอบครองวัตถุพยานหรือสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นมานี้ทำหน้าที่ในการกำกับควบคุมงานด้านการตรวจพิสูจน์ รวมถึงการออกระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการตรวจพิสูจน์ และกำหนดคุณธรรมจริยธรรมของผู้ตรวจพิสูจน์ กำหนดบทลงโทษหากมีการทุจริตหรือการเรียกรับผลประโยชน์ และความรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชัยชาญ โขยรังสินันท์ (2554) โดยได้เสนอรูปแบบเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารระบบงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ 2 รูปแบบ คือ การมีคณะกรรมการวิชาชีพ และการมีสมาคมวิชาชีพ เพื่อเป็น

หน่วยงานกลางในการกำกับกำกับการปฏิบัติงานของผู้ตรวจพิสูจน์ และได้เสนอแนวทางการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์คือ หน่วยงานทุกหน่วยงานควรประสานความร่วมมือกันในทุกด้าน และควรมีการกำหนดภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน รวมถึงการให้ความสำคัญในด้านองค์ความรู้และการวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนากับผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ด้วย

ความเสี่ยงของภาคเอกชนเมื่อร่วมเป็นหน่วยให้บริการตรวจพิสูจน์ คือ เรื่องความสอดคล้องของต้นทุนและปริมาณคดีที่ตรวจพิสูจน์ที่เอกชนได้รับ เนื่องจากภาคเอกชนเป็นองค์กรที่ดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรซึ่งแตกต่างจากหน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้แสวงหากำไร การอุดหนุนของภาคเอกชนขึ้นอยู่กับปริมาณคดี และการกำหนดราคาของการตรวจพิสูจน์ การร่วมดำเนินการของหน่วยงานรัฐกับเอกชน การสนับสนุนให้ภาคเอกชนมาเป็นผู้ร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์ รัฐต้องพิจารณามาตรการสนับสนุน เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีการนำเข้าเครื่องมือหรือสารเคมี เป็นต้น หรืออาจเป็นการสนับสนุนงบประมาณโดยการตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือภาคเอกชนในช่วงแรกของการขยายบริการ

สอดคล้องกับการศึกษาของ จุไรลักษณ์ เอี้ยวพันธ์ และสาวิตรี วาระคำ (2559) โดยเป็นการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP)” เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่อาจจะครอบคลุมได้มากพอจึงต้องให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงให้ภาคเอกชนซึ่งภาคเอกชนจะมีการบริหารจัดการ

ความเสี่ยงได้มากกว่าหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและยังช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การถ่ายโอนเทคโนโลยีได้อีกด้วย แต่การร่วมลงทุนก็มีข้อจำกัดในการดำเนินการ เช่น การกำกับดูแล ความซับซ้อนของการดำเนินการ ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินการของภาคเอกชนที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน การขยายขอบเขตและเพิ่มคุณภาพการให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การว่าจ้างเอกชน การให้เอกชนเข้าทรัพย์สินของรัฐไปดำเนินการ ภาครัฐร่วมมือกับเอกชนในลักษณะหุ้นส่วนเพื่อดำเนินกิจการ เป็นต้น

ทั้งยังสอดคล้องกับที่ กิตติมา ชุ่มอาจ และกมลพร กัลยาณมิตร (2560) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงาน ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนเป็นเรื่องของความล้มเหลว ความไม่ต่อเนื่อง และความขัดแย้งในการนำนโยบายไปปฏิบัติ งบประมาณไม่เพียงพอ ภาพลักษณ์ในทางลบของตัวบุคคล และประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยคือ ภาครัฐควรมุ่งเน้นไปในเรื่องที่เป็นไปได้จริงจริงใจในการแก้ไขปัญหา หน่วยงานเอกชนต้องปรับปรุงงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถตรงกับความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชนต้องการการสนับสนุนด้านมาตรการลดหย่อนภาษี และการฝึกอบรม เป็นต้น

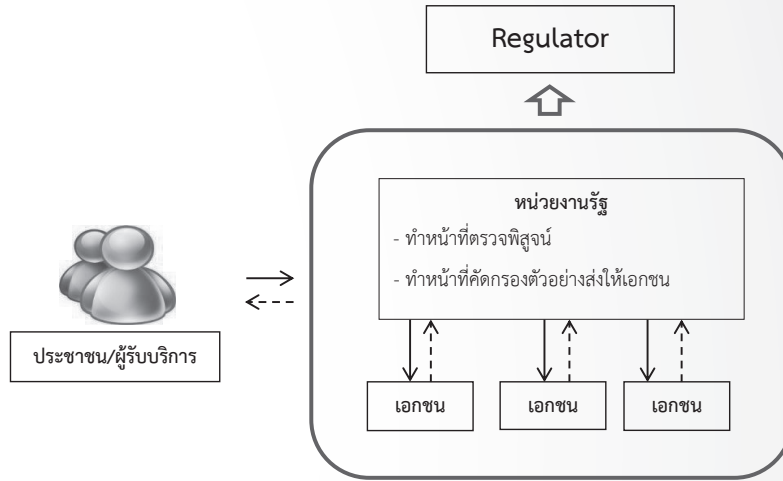
4. รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย

จากการนำเสนอรูปแบบที่ได้จากการศึกษาวิจัยจำนวน 4 รูปแบบ และการวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎี แนวคิดและข้อสังเกตในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชน ยังมีข้อสังเกตว่ากิจการที่ดำเนินการโดยรัฐแตกต่างจากกิจการที่เอกชนดำเนินการ กิจการที่ดำเนินการโดยรัฐไม่มีเจ้าของเนื่องจากเจ้าของคือประชาชนผู้เสียภาษี แต่กิจการที่เอกชนดำเนินการนั้นหากขาดทุนเอกชนก็ต้องรับผิดชอบตนเอง แต่กิจการของรัฐจะคงอยู่จนกว่าจะยกเลิกกฎหมายและไม่อาจล้มละลายได้ ในส่วนของแรงกดดันต่อประสิทธิภาพการผลิตของกิจการที่เอกชนดำเนินการก็ไม่มีในกิจการที่รัฐดำเนินการ เพราะรัฐวิสาหกิจได้รับอำนาจในการผูกขาดจากรัฐ ผู้บริโภคสินค้าและบริการไม่สามารถหันไปเลือกเจ้าอื่นแทนได้ และในกรณีเงินเพิ่มทุนมาจากแหล่งเงินของรัฐเท่านั้น งบประมาณย่อมได้รับความเห็นชอบจากสภา แรงกดดันในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจึงไม่ได้มาจากกลไกตลาด ด้วยข้อจำกัดของกิจการที่รัฐดำเนินการเนื่องจากไม่มีแรงกดดันจากตลาดทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายหรือมาตรการทางการเมืองเข้ามาแทน โดยกฎหมายจะทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตของรัฐวิสาหกิจต่อประชาชน ดังนั้น การดำเนินการในระยะแรกของการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนยังคงต้องให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำกับและควบคุมการดำเนินการก่อน และในอนาคตต้องมีการประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบจากการดำเนินการอย่าง

สม่ำเสมอเพื่อให้สามารถให้บริการตรวจพิสูจน์แก่ผู้รับบริการได้อย่างทั่วถึงและมีความน่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน โดยรูปแบบที่เหมาะสม โดยทำการวิเคราะห์จากประเด็นความเชื่อมั่นในมาตรฐานของงานตรวจพิสูจน์หลักฐานที่ส่วนใหญ่ยังเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ การผลักดันให้ภาคเอกชนดำเนินการในระยะแรกควรเป็นการกระจายงานออกไป มีหน่วยงานรัฐเป็นผู้คัดกรอง และการดำเนินการของเอกชนยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนของไทย จึงควรเป็นรูปแบบที่ 2 คือ เป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ทำหน้าที่หลัก และทำหน้าที่คัดกรองวัตถุพยานส่งไปยังห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนที่มากขึ้นทะเบียนเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นภาคเอกชนที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการอยู่แล้ว หรือเอกชนที่มีความสนใจที่จะลงทุนให้บริการตรวจพิสูจน์และต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ โดยภาคเอกชนอาจให้บริการตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียว เช่น ตรวจ DNA หรือตรวจหาสารเคมี เป็นต้น จากนั้นส่งผลการตรวจพิสูจน์กลับมายังหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานรัฐเป็นผู้ตรวจสอบ และออกรายงานไปยังผู้รับบริการต่อไป โดยทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานเดียวกัน (กำหนดมาตรฐาน, ออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง) นำเสนอจัดรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย

ข้อดีของการดำเนินการในลักษณะนี้

- เป็นการลดภาระงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานภาครัฐลง ทำให้หน่วยงานรัฐสามารถศึกษาพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจใหม่ ๆ
- เอกชนที่จะเข้าร่วมตรวจพิสูจน์ต้องขึ้นทะเบียนและผ่านมาตรฐานเดียวกับหน่วยงานรัฐ ทำให้ง่ายในการควบคุมมาตรฐานการตรวจพิสูจน์
- ลดปัญหาความล่าช้าอันเกิดจากปริมาณคดีที่มีจำนวนมาก
- ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์เนื่องจากการตรวจสอบของหน่วยงานรัฐก่อนนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้
- การมีหน่วยงานกำกับด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพียงหน่วยงานเดียวทำให้สะดวกในการพัฒนาและควบคุมมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐานให้มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามแม้การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์จะมีข้อดีหลายประการ แต่ก็ต้องพึงระวังปัญหาหรือข้อเสีย ทั้งด้านการ

จัดเก็บฐานข้อมูลของการตรวจพิสูจน์ การป้องกันการทุจริตเรียกรับสินบนในการคัดกรองงานให้ภาคเอกชน และเอกชนยังมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนหากปริมาณคดีที่ภาครัฐส่งให้ตรวจมีปริมาณน้อยด้วย

■ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) งานตรวจพิสูจน์หลักฐานส่วนใหญ่เป็นงานที่ใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม ควรมีการพิจารณาการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากลักษณะงานตรวจพิสูจน์บางประเภทต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินการ เช่น การครอบครองอาวุธปืน การเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

2) การบริหารจัดการในเชิงนโยบายของผู้บริหารเป็นเรื่องสำคัญ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจงานตรวจพิสูจน์และกำหนดทิศทางที่เหมาะสม

ของงานตรวจพิสูจน์ได้ ในการดำเนินการตรวจพิสูจน์ต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นด้วย หากมีข้อผิดพลาดอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล

3) ควรพิจารณาการจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่ทำการกำกับควบคุมการตรวจพิสูจน์ให้เป็นมาตรฐานสากล และกำหนดนโยบายเพื่อให้งานตรวจพิสูจน์มีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้นและอำนวยความสะดวกพร้อมทั้งเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม

4) ควรพิจารณาการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานด้านการตรวจพิสูจน์อย่างเหมาะสม โดยอาจพิจารณาจากประเภทของการตรวจพิสูจน์ ปริมาณคดีหรือรายการตรวจพิสูจน์

5) งานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานเป็นงานที่ถูกนำไปใช้เพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในกระบวนการดำเนินการต้องห้ามไม่ให้มีการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการตรวจพิสูจน์ ผู้ตรวจพิสูจน์ต้องมีอิสระไม่กดดัน เพื่อให้ผลการตรวจพิสูจน์ออกมาตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

6) ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการให้บริการตรวจพิสูจน์ทั้งในภาครัฐและเอกชนเป็นระยะ เพื่อประเมินศักยภาพความสามารถและความคุ้มค่าของการดำเนินการเพื่อให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

7) รัฐบาลควรให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยและการพัฒนาวิธีการแนวทางการตรวจพิสูจน์ให้ทันสมัยและก้าวทันเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ และควรส่งเสริมการสร้าง

ความร่วมมือกับเครือข่าย ไม่เฉพาะงานตรวจพิสูจน์ ควรเป็นการสร้างเครือข่ายทั้งกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่ต้องนำผลตรวจพิสูจน์ไปใช้ประกอบการดำเนินการ อาทิ ตำรวจ อัยการ ศาล มูลนิธิที่ร่วมดำเนินการ เป็นต้น

8) พิจารณาและสนับสนุนให้มีการจัดทำฐานข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลด้านการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์ส่วนกลางเพื่อการใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

9) กำหนดแผนและทิศทางการขับเคลื่อนงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้จะมีการดำเนินการจากหลายหน่วยงานและสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์ให้เข้มแข็ง

10) การขยายงานบริการไปยังภาคเอกชนต้องคำนึงถึงเรื่องการรักษาความลับของบุคคล รัฐบาลหรือคณะกรรมการที่เป็นผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมหากมีการทุจริตทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1) ด้านงบประมาณ นอกจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้แล้ว ควรมีระบบการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ เนื่องจากเครื่องมือและอุปกรณ์ สารเคมี ที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์มีราคาสูง การซ่อมบำรุงหรือการขอซื้อใหม่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

2) ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ฝึกฝนทักษะ และเพิ่มความสามารถด้านการตรวจพิสูจน์

โดยการฝึกอบรมทั้งในและต่างประเทศโดยอาจใช้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์

3) ควรทำการศึกษาและรวบรวมสถิติการตรวจพิสูจน์ และเปรียบเทียบในรอบปี ก่อนการกำหนดนโยบายและทิศทางการตรวจพิสูจน์ในประเทศไทยเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางที่ต่องานตรวจพิสูจน์หลักฐาน

4) พิจารณาสันสนุนการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ร่วมกับการตรวจพิสูจน์เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์ เช่น Application สำหรับการแจ้งเตือนหรือติดตามขั้นตอนของการตรวจพิสูจน์ เพื่อให้ทราบระยะเวลาและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการต่อไป

5) มีการอบรมจริยธรรม คุณธรรมของผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดปัญหาการทุจริต และให้ส่งเสริมให้ผู้ตรวจพิสูจน์มีความภูมิใจในงานตรวจพิสูจน์และมีอุดมการณ์เพื่อให้เกิดความถูกต้องในสังคม

■ บรรณานุกรม

กิตติมา ชุมอาจ และกมลพร กัลยาณมิตร. (2560). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาแรงงาน กรณีศึกษาด้านการเขียนแบบและผลิตด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการผลิต. *วารสารสถาบันการป้องกันประเทศ*, 8(3), 102-110.

คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์. (2559). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.

จุไรลักษณ์ เอี้ยวพันธ์ และสาวิตรี วาระคำ. (2559). *การวิเคราะห์การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ชัยชาญ ไชยรังสีนันท์. (2554). *แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยโดยการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้รับการตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยมหิดล.

ไตรยฤทธิ์ เตมหิวงศ์. (2560). *การพัฒนาแนวทางการใช้นิติวิทยาศาสตร์ประกอบการพิจารณาคดีของศาล: แนวทางการขังน้ำหนักรพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

ธัญญนันท์ ศรีธรรมนิษฐ์. (2559). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพของโรงพยาบาลเอกชน*. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วราภรณ์ พรหมวิกร, สุธิดา สุวรรณรังษี, ไกรสร อัมมวรรณ, สุนทรี บุญดิชน และน้ำแถม บุญส้าง. (2562). ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหาสาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 12(2), 168-180.

สหกรณ์ เพ็ชรนรินทร์. (2556). *แนวทางการพัฒนาและการจัดการงานนิติวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมของประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.

อมรเทพพลศึก. (2560). *การพัฒนาความร่วมมือ
ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์: กรณีศึกษา
การพัฒนาคุณภาพตามระบบมาตรฐาน
สากล. วิทยานิพนธ์นิติวิทยาศาสตร์และ
งานยุติธรรมปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.*

หนังสือต่างประเทศ

Osborne, D., & Gaebler, T. (1992).
Reinventing government. New York:
Plume of Penguin Books.

